

EL – BERR

El-Berr, Allahü Zülcelâl'in; kulları hakkında müsait bulunan, iyiliği ve bahşışı çok olan anlamlarına gelen bir ism-i şerifleridir ki, diğer pek çok esma-i ilâhî gibi bu ismin de tecellisi geniş kapsamlı olup cümle kâinata hassaten insanadır.

Bu ism-i şerife bir diğer açıdan baktığımızda görüyoruz ki, Allah (c.c) kulları için kolaylık ister, zorluk istemez, bunu Kur'an-ı Azîmüşşan'da pek çok ayet-i celilelerle beyan eder:

"Allah kimseye takatinin üzerinde yük yüklemes"¹ buyurarak kullarına ağır vazifeler tevdi etmediğini beyan eder ki, bu, Yüce Allah'ın El-Berr ism-i şerifinin bir tecellisi ve tezahürüdür denebilir.

Yine bir başka açıdan bakıldığında görüyoruz ki, Cenab-ı Hakk, işlenen günahların telafisi için çok ağır şartlar koşmuyor, pişman olup tevbe etmeyi, özür dilemeyi yeterli görüyor. Hakîkî tevbe edip halini ıslah edenin ise seyyiatını haseneye dönüştüreceğinin müjdesini veriyor ki, böylesi bir haber Rabbimizin Rahman, Rahîm, Raûf, Tevvâb, Settâr olmasının yanı sıra El-Berr olduğunun, kulları için kolaylık takdir ettiğinin açık bir ifadesidir. Kullarının en ufak bir iyiliğini zayi etmeyip en az bire on ecir vereceğini ve duruma göre bunu yetmiş, yedi yüz veya daha fazla, dilediği kadar arttıracığını beyan ederek kullarını ümitle huzura, sükûna kavuşturuyor. Hatta kulun işleyemeye fırsat bulamayıp sadece kalbinde güzel bir niyet olarak kalan kalbî dileklerine de ecir vereceğini bildiriyor. Bir hadis-i şeriflerinde Efendimiz (s.a.v) buyurur:

"Kim bir iyilik yapmak ister de yapamazsa Cenab-ı Hakk bunu yapılmış mükemmel bir iyilik olarak kaydeder. Şayet bir kimse iyilik yapmak ister de onu yaparsa Cenab-ı Hakk o iyiliği on mislinden başlayıp yedi yüz misliyle hatta kat kat fazlası ile yazar. Kim bir kötülük yapmak ister de Hak rızası için vazgeçerse Cenab-ı Hakk bunu mükemmel bir iyilik olarak kaydeder. Şayet insan bir kötülük yapmak ister de onu da yaparsa sadece bir günah yazar."²

Bu hadis-i şerifte Yüce Mevlâ'nın kulları için nasıl bir kolaylıklar lütfettiğini Efendimiz (s.a.v) haber veriyor. Yine Mevlâ'nın, kullarının işini kolaylaştıracağını bir haberidir ki; yığın yığın günahların altında adeta beli bükülmüş ve elim azaplara duçar olmayı hak etmiş bir kimsenin imanlı olmak şartıyla bu ağır yükten nasıl kurtulacağını ve pek çok yollardan birinin ne olduğunu Nebiyyi Zîşan Efendimiz (s.a.v) şu hadislerinde beyan ediyor:

"Yorgunluk, sürekli hastalık, tasa, keder, sıkıntı ve gamdan ayağına batan dikene varıncaya kadar müslümanın başına gelen her şeyi Allah onun hatalarını bağışlamaya vesile kılar."³

İşte görülen o ki, Allah kulları için hep kolaylık diliyor, kulun cüz'î amelini veyahut hadiste bildirildiği üzere başına gelen sıkıntı ve elemine dahi değerlendirip günah vebalinden kurtulmasına vesile ediyor ki; bu da Yüce Allah'ın fazlını ve El-Berr ism-i şerifinin zuhuratını gösterir.

Kadir sure-i celilesinde Mevlâ müminlere büyük bir müjde verir ki, o gecenin bin aydan hayırlı olduğunu ve o gecede yapılan ibadet-ü taatin ve amal-i salihâ, hayır hasenatın faziletine işaretle pek büyük ecirlere nailiyatla beraber pek çok günahlara keffaret olacağını, tevbelerin kabulü, günahların bağışlanması gibi rahmet-i ilâhiyenin adeta sağanak sağanak tezahürünün haberiyle mümin kullarına sevinç, ümit ve huzur bahşeder ki bu ve benzeri pek çok mesajlarıyla Rahman Rahîm olan yüce Allah kulları üzerindeki diğer esması gibi El-Berr ism-i şerifiyle de zâtını, sıfatını ilan eder. Kur'an-ı Azîmüşşan baştan başa bu konuyu içeren haberlerle, beyanlarla doludur. Bir başka açıdan baktığımızda, her zorluğun arkasında bir kolaylık, her sıkıntının arkasında bir ferahlık olduğunu müşahede ediyoruz. Yine bu durumu Efendimiz (s.a.v) nurlu beyanlarıyla tasdik ediyor: "Kim ilim tahsili için bir yola girerse, Allah onun için cennete giden yolları kolaylaştırır." Tüm zorluğuna rağmen ilm-i ilâhîye değer verip bu zorluğu göğüslemeyi göze alan bir mümine Allah Teâlâ'nın bu yolda yani ilm-i ilâhîyi tahsilde ve dolayısıyla

¹ Bakara:286

² Buhari, Müslim, Tirmizi

³ Buhari, Kitab-ül Merdâ

öğrendiği ilimle amel etmesinde kolaylıklar ihsan edeceğinin müjdesini alan kişi için bu müjde, onun aşkla şevkle çalışmasına sebep olur ki; böylesi bir yardım, tevfik-i ilâhîyeye mazhariyet ve böylece bu müjdeye nailiyet, Hak yolcusuna büyük bir bahşış, rahatlık, kolaylık sağlar. Hadiste geçen cennete iden yoldan murat şüphesiz Cenab-ı Mevlâ'nın razı olduğu ve razı olacağını haber verdiği cümle güzel vasıflar, amellerdir ki, cennete vusul sebebi olarak takdir edilmiştir. Mevlâ, zâhir ve bâtın yollarla kullarının işlerini kolaylaştırıyor ve bu durumda El-Berr ism-i şeriflerinin rolünün çok büyük olduğu anlaşılmış oluyor.

Dünya işlerinde de durum benzerdir. Muhakkak her zorluğun ardında bir kolaylık olduğunda şüphe yoktur. İşte bütün kolaylıkların ana merkezi El-Berr ism-i ilâhîsidir.

Peygamberlerin hayatına baktığımızda da bunu bütün çıplaklığıyla görüyoruz. Meselâ İbrahim (a.s) kıssası, İsmail (a.s) kıssası, Hacer Validemiz'in hayat hikâyesinde bazı zorluklardan sonra zahiren olmakla beraber manen de bir ferahlama, huzur, şan ve şerefe nailiyet, mazhariyeti müşahede diyoruz. Kezâ Yakub (a.s), oğlu Yusuf (a.s), Eyyub (a.s), Yunus (a.s)'da da bu tecellileri görmek mümkün. Mevlâ kulunu imtihan sebebiyle veya pek çok hikmetlere binaen bazı sıkıntılara duçar etse de arkasından muhakkak selamete kavuşturur ve kolaylık ihsan eder. Mühim olan kulun sabırlı, dirayetli olup üzerine düşeni ifaya say etmesidir. Kul üzerine düşen vazifesini ifa ederse mutlaka Yüce Mevlâ kuluna kolaylıklar, iyilikler, güzellikler ihsan edecek, o dardan, yük altından kurtaracaktır. El-Berr ism-i ilâhîsi her ferde dünyada da ukbada da tecelli edecektir. Bazı zorluklar, sıkıntılar ölümle son buluyor denirse cevaben deriz ki; her ne kadar bazen zor durumlar yaşasak da o zorluklarla, sıkıntılarla beraber Mevlâ'nın lutfettiği pek çok güzellik ve kolaylıklara sahibiz. Bununla beraber bazı sıkıntılar ölümle son bulsa dahi esas kolaylığa, rahata, güzelliklere ahiret hayatında ihtiyacımızın olduğu muhakkaktır. Bu dünyadaki bazı geçici sıkıntılar ahiretteki büyük sıkıntıları ortadan kaldıracaksa bu da bir yardımdır, bir iyilik, bir bahşıştır. Böyle olacağını da Kur'an-ı Kerîm ve hadis-i şerifler detaylı bir şekilde anlatıyor.

İnsanın yaratılış hikmeti bilindiği üzere imtihana tabi tutulmasıdır ki, Kur'an-ı Kerîm'de bununla ilgili pek çok haberlerden biri şöyledir:

"O Azîz ve Hakîm olan Allah hanginizin en güzel amel işleyeceğini imtihan etmek için ölümü ve hayatı yaratandır." ⁴

Konuya bu açıdan baktığımızda mademki insan imtihan olunmak için yaratılmıştır doğal olarak zorluklar, kolaylıklar, faydalar, zararlar, güzellikler ve çirkinliklerle iç içe bir dünyası olacaktır. Mevlâ kuluna pek çok lütuflar, ihsanlar, kolaylıklar bahşetmiş olup vazifesini ve selâmet, saadet, felah yollarını, sebeplerini, iki cihan saadetine vusul yollarını Kur'an-ı Azimüşşan'da açıkça bildirmiştir. İnsan Kur'an'a kulak verip dünyaya geliş hikmetini iyi değerlendirir ve mesuliyetinin şuuru ile dünya ve ukbasına ait vazifelerini ifaya say'ü gayret ederse, Yüce Allah kulunu küllî iradesiyle destekleyerek ona kulluk vazifesinde kolaylıklar ihsan edecektir. Şüphesiz kul cüz'î külfetlere katlanacaktır, meselâ namaz gibi, oruç gibi, cihad gibi... Allah Teâlâ kuluna bu hususta kolaylık ihsan etmekle beraber onu muhtemel zorluklardan koruyup iyilikler güzellikler lutfedecektir ve El-Berr ism-i şerifinin tecellisi ile o kul huzura, sükûna erecektir.

Allah Teâlâ müsebbib'ül esbâbtır. Yani sebepleri yaratandır. Bir yönüyle bu dünya sebepler dünyasıdır, maddî manevî her şey sebepler dairesinde cereyan etmektedir ve bu sünnetullahtır. Hemen hemen sebepsiz hiçbir şey olmadığı gibi sebeplere tevessül edilmeksizin bir şeye vasıl olabilmek de imkânsız denebilecek kadar azdır. Bu açıdan baktığımızda karşımıza çıkan o ki, her güçlüğün arkasında bir kolaylık olacağı kesin bir hükm-ü ilâhîdir. Nasıl ki ilim yoluna girene Allah cennetin yolunu kolaylaştırıyorsa, hemen hemen her konuda bu böyledir. Kul içinde bulunduğu nimetlerin hakkına riayetle şükredici olur, bütün azalarını yasak olan şeylerden korumada azimli olur, nefsin hevasını terk etme yolunda, nefis tezkiyesinde gereken zorluklara katlanır ve imtihan yollu gelen bazı sıkıntılara sabredip tahammül gösterirse işte bunlar ve benzeri pek çok cüz'î sıkıntıların sonucunda Mevlâ, o kulunu selamete çıkararak rahatlatacaktır.

Efendimiz (s.a.v)'e peygamberlik vazifesi verilmeden önceki dönemde cehalet dorukta olup insanlık iyice yozlaşmıştı. Evvelki dinlerden pek bir şey kalmamış diyecek

⁴ Mülk:2

kadar kuvvetli zayıfı eziyor, hak gözetilmiyor, fakirlere hakaret ve dışlamalarla adeta hayvan muamelesi yapılıyor, köle pazarlarında fakirler satılıyor, en ağır işlerde çalıştırılıyor, namus toplumdan siliniyor, kızlar diri diri toprağa gömülüyordu. Velhasıl zulmet üstüne zulmetli bir devirdi ve Yüce Resul'ün aziz ruhu çok muzdarip oluyor, lakin bir çare bulamıyordu. Bir miktar yitecek alıp Cebel-i Nur'a çıkıyor ve bu zulmetin kalkması için orada mağarada yalvarıp yakarıyordu. Derken bu sıkıntının arkasından peygamberlik görevi verildi ki,

يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ ط

"Onları zulümattan nura çıkarır" ⁵ ayetinde işaret edilen Kur'an nuru kalplerdeki, beyinlerdeki karanlığı yırtıp attı ve böylece başta Efendimiz'i (s.a.v) dolayısıyla iman edenleri o sıkıntıdan kurtarıp feraha çıkardı. Müfessirler,

أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ

"Senin için göğsünü açıp genişletmedik mi?" ⁶ ayet-i celilesinin bu manaya delalet ettiğini bildirmektedirler. Aynı suresin 2. ayeti ise "Üzerinden yükü kaldırdık" ⁷ manasını içerdiği, çok ağır bir mesuliyet olan peygamberlik yükü ki bu ağır vazifenin hiçbir yükü kıyası mümkün olmadığı fakat insanların kalbinin İslâm'a ısındırılması suretiyle Allah'ın yardımıyla vazifenin kolaylaştırıldığı yönünde tefsir edilmiştir. Allah Teâlâ muhakkak peygamberlerine de ümmetlerine de her işlerinde kolaylıklar ihsan etmiş ve etmektedir. Mevlâ'nın yardımı olmasa hiçbir işte asla ve kat'a muvaffak olamayız. İnsanların bunalıp "Fetih ne zamandır?" diyerek sızlanmaları üzerine Cenab-ı Hakk, Fetih suresinde,

وَيَنْصُرَكَ اللَّهُ نَصْرًا عَزِيمًا

"Ve Allah sana pek izzetli bir yardım ile yardımda bulunacak" ⁸ buyurarak yardımın yakın olduğunu bildirmiş ve Allah'ın nusreti yetişip fetihler nasip olmuştur.

Maddî manevî iyilik, güzellik, huzur, sükûn, kolaylık, dertlerin deva bulması, cefanın sefayla sona ermesi gibi olaylar El-Berr ism-i ilâhîsinin tecellisinden pay almıştır. Bu hal, kâinatta diğer mahlûkatta da kendi konumları içinde kendini gösterir. Kula düşen odur ki; hem kendi dünyası ve ukbası adına güzelliklerin, kolaylıkların, huzur ve sükûna, kurtuluşa, felaha sebebiyet verecek şeylerin peşinde olmalı hem de diğer insanlar için zorluk çıkarmayıp hep kolaylık, yardım, iyilik, güzellik düşünmeli ve bu yönde hizmet etmelidir ki El-Berr ism-i şerifinin tecellisine mazhar olsun, inşallah.

⁵ Bakara:257

⁶ İnşirah:1

⁷ İnşirah:2

⁸ Fetih:3